

תנא עמרם גדול הדור היה, כיון שאמר פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אמר, לשוא אנו עמילין, עמד וגירש את אשתו. עמדו כולן וגרשו את נשותיהן, אמרה לו בתו, אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות. פרעה לא גזר אלא בעולם הזה ואתה בעה"ז ולעה"ב. פרעה הרשע ספק מתקיימת גזרתו ספק אינה מתקיימת אתה צדיק בודאי שגזרתך מתקיימת שנא' א) ותגורר אומר ויקם לך. עמד והחזיר את אשתו עמדו כולן והחזירו את נשותיהן.

גמ' ב"מ (י"ב)

6

וידבר יהוה אלימשה לאמר: שלח לך אנשים וחקרו את הארץ... קצונו אשר יבני נתן לבני ישראל איש אחד אחד למטה אבותיו חשלוהו כל נשיא בהם: וישלח אתם משה ממדבר פארן עלפי יד יהוה כלם אנשים ראשי בני ישראל המה: ושלח אתם אל

7

יג (ב) שלח לך אנשים, למה נסמכה פרשת רגלים לפרשת מרים? לפי שלקחה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.

8

(י) ויאמר ה' אלהים הן האדם זה שאמר הכתוב לבר ראה: זה מצאתי אשר עשו האללים את האדם ישר (קבלת ז') לא בראו הקב"ה שנקרא צדיק וישו את האדם בצלמו אלא כדי להיות צדיק וישר כמשהו. ואם האמר למה ברא יצר הרע שכתוב בו כי יצר לב האדם רע מנעוריו (נולד מ') אתה אומר שהוא רע מי יוכל לעשותו טוב אמר הקב"ה אתה עושה אותו רע למה תינק בן חמט בן שש ושבע ושמונה ותשעה אינם חוטאים אלא סבן עשר ואילך ואז הוא מנה יצר הרע. ואם תאמר אין אדם יכול לשמור את עצמו. אמר הקב"ה אתה עשית אותו רע למה תינק היית ולא הטאת. נתנדלת והטאה. וכטו דברים קשים יש בעולם יותר כיצד רע ועמים טענו ואהם טהריקין אותו. אי לך מן תתורטט ואתה שוקד לשלוק ולהמתיק כשם זים ער שרוא נעשה סתוק וכן הרול וצוף ורורים רובה. ומה מרים שכראתי, אותן סממקין לצורכן יצר הרע המסור בדרך עאכ"ז.

מדרש תנחומא בראשית

10

וישמע יהוה את קול דבריכם בדרךכם אלי ויאמר יהוה אלי שמעתי את קול דברי ה' היום אשר דברתי אליך היטיבו כה כל אשר דברתי: מיימן יהוה ל'כם זה להם ל'ראה אתי ולשמור את כל מצותי: כל ה'מים ל'ענין ייטב להם ולבניהם לעולם: לך אמר להם שובו ל'כם לאהל'כם: ואמרה פה עמד עמד ואדברה כה אליך את כל המצוה והתקנים והמשפטים אשר תלמדם ועשו בארץ כה אשר אנכי נתן להם לרשתה: ושמרתם לעשות כאשר צוה יהוה אליהם: אתכם לא תסורו: ומן ושמאל: בכל ה'דרך אשר צוה יהוה כה אליהם אתכם תלכו למען תהיו וטוב ל'כם והאר'תם ימים בארץ אשר תירשון:

ב"מ (א) ויאמר

ב א ותדבר מרים ואהרן במשה על יאדות האשה הכשית אשר לקח ב כיאשה כשית לקח: ויאמרו הבק אך במשה דבר יהוה הלא ג נסיבנו דבר וישמע יהוה: והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר י עלינו האדמה: ויאמר יהוה פתאם אלימשה ואל: אהרן ואל מרים צאו שלשתיכם אליהל מועד וצאו שלשתיכם: ה וירד יהוה בעמוד ענן ובעמד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים וצאו ו שניהם: ויאמר שמעו נא דברי אסי יהוה נביאכם יהוה במראה י אליו אתודע בחלום אדבר בו: לא יכן עבדי משה בכל ימי נאמן ה הוא: פה אליפה אדבר בו ומראה וקא בחידת ותמנת יהוה כיט ו ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה: והראיף יהוה גם ואל: ו הענן סר מעל האהל והנה מרים מצרעת כשלה ויפן אהרן אלי י מרים והנה מצרעת: ויאמר אהרן אלימשה כי אדני אלינא תשת י עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאתו: ב"מ (א) ויאמר

2

ומנין היתה יודעת מרים שפרש משה מן האשה, רבי נתן אומר מרים היתה בצד צפורה בשעה שנאמר למשה: אלדד ומידד מתנבאים במחנה (לעיל יא כז), כיון ששמעה צפורה אמרה: אוי לנשותיהן של אלו אם הם נוקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפרש בעלי ממני, ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן. ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה, קל וחומר למספר בגנותו של חכרו. האשה הכשית, מגיד שהכל מודים ביפיה, כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי. כושית בגימטריא: יפת מראה. על אדות האשה, על אדות גירושיה. כי אשה כשית לקח, מה"ש ת"ל, אלא יש לך אשה נאה כיפיה ואינה נאה במעשיה, במעשיה ולא כיפיה אבל זאת נאה בכל. האשה הכשית, עלי' שם נזיה נקראת כושית, כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה. כי אשה כשית לקח, ועתה גרשה.

ב"מ (א)

3

הקמך בנגיעה הצרעת לשמר מאד ו לעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר ציתם תשמרו לעשות: וזכור את אשר עשה יהוה אליהך למרים בדרך בצאתכם ממצרים:

ב"מ (א) ויאמר

9

כל הדברים שאמרנו הם דרך נבואה לכל הנביאים הראשונים והאחרונים חוץ משה רבינו רבן של כל הנביאים. ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים שכל הנביאים שכל הנביאים בתלום או במראה ומשה רבינו כהנבא והוא ער ועומד שנאמר וכבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע הקול מדבר אלי. כל הנביאים על ידי מלאך. לפיכך ראיים מה שהם רואים במשל וחידה. משה רבינו לא על ידי מלאך שנאמר פה אל פה אדבר בו. ונאמר ודבר ה' אל משה פנים אל פנים. ונאמר ותמונת ה' יביט כלומר שאין שם משל אלא רואה הדבר על בוריו בלא חידה ובלא משל. הוא שהתורה מעידה עליו כמראה ולא כחידות שאינו מתנבא בחידה אלא כמראה שרואה הדבר על בוריו. כל הנביאים ראיים ונכהלים ומתמוגגין ומשה רבינו אינו כן הוא שהכתוב אומר כאשר ידבר איש אל רעהו כלומר כמו שאין אדם נבהל לשמוע דברי חבירו כך היה כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם. כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שרצו משה רבינו אינו כן אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו ואינו צריך לכיון דעתו ולהודמן לה שדרי הוא מכון ומומן ועומד כמלאכי השרת. לפיכך מתנבא בכל עת שנאמר עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם.

4

זכרה יצא כהנים ל'מען תזכור את יום צאתך סאדן סעדים: כל ימי חייך: זכרה תשבת וזכור את יום השבת. ל'קשרו: זכרה תעמר הרשיק השטר לך וזכורו לשטרך סאדן סעדים: תשבת את הדברים אשר ראו עיניך וכן יזכורו סל'כך כל ימי חייך. והזכרתם ל'ענין ול'ענין נגיד: יום אשר עשרת לפני ה' אלוקיך כעירב: זכרה כהא אהיה כבשר וזכור אל משבח את אשר הקדשת את י' אליהך ככרבי: זכרה מרים וזכור את אשר עשה ה' אליהך ל'מרים. ענוד בצאתכם סעדים: זכרה כחיה עמק וזכור את אשר עשה לך עסק. כ'כרה בצאתכם סעדים: אשר קרף כרה ונזכר לך כל הנחשים אשר ירדו. וזכרה עין ונזכר וזכרה אלוקים: והנה בהמים ה' אליהך לך. סל' אידך סעדים. כ'כרה אשר ה' אליהך נמתן לך נחלת ל'משה. המסח את וקר עסקת סעדים סעדים. לא חשבת:

ב"מ (א) ויאמר

וַיֵּלְכוּ אִתּוֹ לְרַעוֹת אֶת־צֹאן אֲבִיהֶם בְּשָׂבָם: וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֲלֵי־יוֹסֵף הֲלוֹא אֶהְיֶה רַעִים בְּשָׂבָם לְכֹה וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר יוֹסֵף לֹא יִהְיֶה לָּךְ נֹא רָאָה אֶת־שָׁלוֹם אֶתְּיָדְךָ וְאֶת־שָׁלוֹם הַצֹּאן וְהַשֶּׂבִי דַבֵּר וּשְׁלַחֵהוּ מֵעֵלְךָ חֲבֵרוֹן וְיָבֵא שְׂבָמָה:

כ"ט י"ג

(יד) מעמק חברון, והלא חברון בהר, שנאמר: ויעלו בנגב ויבא עד חברון (כמדבר יג כב), אלא מעצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון²⁶, לקיים מה שנאמר לאברהם בין הבתרים: כי גר היה זרעך (לעיל טו יג).

כ"ט י"ג

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מִשֶּׁה יוֹסֵף אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעֲלִיתֶם אֶת־הַהָר: וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מֵהֵיחֹד וְאִחֲיָעֶם הִישָׁב עֲלֵיהֶם הַחֹק הוּא יִהְיֶה הַרְפָּה הַמַּעֲט הוּא אֲסִירָב: וְכִר הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה יִהְיֶה אֲסִירָעָה וְכִר הָעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בְּהֵנָה הַבְּמַחְנִים אִם כַּמְבַּצְרִים: וְכִר הָאָרֶץ הַקָּמְנָה הוּא אֲסִירָזָה הַגִּישִׁיבָה עֵץ אֲסִירָזָן כִּי וְהַתְּחַלְתֶּם וְלִקְחַתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיַּמִּים יָמִי בְּכוּרֵי עֲנָבִים: וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְּבָרָאֵן עַד־רֹחַב לְבָא חַמַּת: וַיַּעֲלוּ בְּנֹגֵב כַּאֲשֶׁר וַיָּבֵאוּ עַד־חֲבֵרוֹן וְשָׁם אֶהְיֶן שְׂשֵׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הַעֲנַק וְחֲבֵרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֵדֵן כְּצֹרִים:

כ"ט י"ג

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־יְהוָה בְּרִים הָאֱלֹהִים אֲלֵיכֹל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהַאכְלוּ הָעָם מִקָּדָד: וַיִּשְׁכַּמְטוּ כְּבָקָר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשֵׁי־הָהָר לֵאמֹר הֲנִט וְעָלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יֹאמֶר יְהוָה כִּי חֲטָאנוּ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמַה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִּשְׁלַח: אֲלֵי־הַעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקֶרְבְּכֶם וְלֹא כִּי תִּגְנְפוּ לִפְנֵי אֲבִיבְכֶם: כִּי הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בְּתִרְבַּב כִּי־עָלִיכֶן שְׂבָתֶם כְּאֶחָד־יְהוָה וְלֹא־יְהוָה יְהוָה עִמָּכֶם: וַיַּעֲפְלוּ מִן־לְעֻלוֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַאֲרֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־יָסֹוּ קֶרְבַּב הַמַּחְנֶה: וַיַּרְד הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הִישָׁב בְּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד־הַחֲרָמָה:

כ"ט י"ג

וַיֵּרָא הָעָם כִּי־בִשַׁשׁ מִשָּׁה לַרְדָּת מִן־יְהוָה וַיִּקְהַל הָעָם עַל־אֹהֶרֶן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם וַעֲשֵׂה־לָּנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי־נִשָּׂה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֵעֵלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֵהֵיחֵדָה לִּי: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֹהֶרֶן פָּרְקוּ נֹזְמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בְּאוּזֵי נִשְׂיָכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל: וּבְנִתְיָכֶם וְהִבִּיאוּ אֵלָי: וַיִּתְּפְרוּ כָל־הָעָם אֶחָד־נֹזְמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בְּאוּזֵינֵיהֶם וַיְבִיאוּ אֶל־אֹהֶרֶן: וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיַּצַּר אֹתוֹ בְּחֹרֶט וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵצִי מִסַּכָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלָה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵעֵלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

כ"ט י"ג

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּפְּיָם בְּגְדֵיהֶם לְדַרְתָּם וּגְתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכְּנָן פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּרוּ אֶחָד־יָדְכֶם לְבַבְכֶם וְאֶחָד־עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם וְזִמִּים אֲחֲרֵיהֶם: לִמְעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהָיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

כ"ט י"ג

פ"א לעיין בשביל מרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם

כ"ט י"ג

וַיִּתְּרָא הָאָשָׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תִאֲוָה הוּא לְעִינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיָו וַיֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכְלוּ: וַתִּפְקַחְנָה עֵצֵי שָׂנִיָּהֶם וַיַּדְעוּ כִּי עִירָפְתֶּם הֵם וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תִאֲוָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגָרֹת: וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְּהַלֵּךְ בְּגֵן לְרִיחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ כִּי־שָׁמְעוּ יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֵּן: וַיִּקְרָא יְהוָה אֲלֵיהֶם אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיְיָהּ:

כ"ט י"ג